

הלכות תפלין סימן מב

(יד) חר (f) זמנא, (טו) *אסור למצור בה (טז) זוניי: הגה ואם התנה עליו מתחלה, (יז) בכל ענין (ח) שרי (כ"ו) בשם רבינו ירוחם ומהרי"א, וקלף המעבד (יח) לשם תפלין אסור לכתב עליו (יט) דברי חל, דהזמנה (כ) *כי האי גונא (כא) *לגוף (כב) הקדשה

באר היטב

ע"ד לפנותו אסור. וה"ה אם היה כ"ס והוסיף בו איזה דבר לשם תפלין וצר בה ע"ד לפנותו, אסור עד שיטל מה שחדש; ואם צר בה חזא זמנא אדעתא למצור בו לעולם, אפלו לא זמנא אסור, מ"א ע"ש. וענין בתשובת שער אפרים סימן כא שהעלה דגל מה שהראו עורף על קוקם הנצרך לתפלין לא דמטר להניח התפלין למשה ומעלות בפ"ס שהוא למעלה ממנו ע"ש: (f) זמנא. ג"ל דקטן שצר בו תפלין אסור, אבל בדבר המצור בהזמנה לאחר לא מתסר בהזמנה אחרת, ופשוט דאין אדם אסור דבר שאינו שלו. ואם נגב בגד וצעה ממנו כ"ס תפלין, קנאי בשני מעשה ואסור, מ"א: (D) שרי. ובסתם אסור, א"כ לא יפה עושים המשפטיין בשיק של תפלין

שערי תשובה

עב"ט. ועין בהתחייבוי סימן טז דק"י"ד ס"י שסד מוכח דאם אומנה לעולם, אפלו צר בה ע"ד זמנא אסור, וגם כתב דדוקא בסודר שדבר משמישו לחל צרוף המנה לעולם, אבל אם עשה לו כ"ס לתפלין או שאמר לאמן עשה לי כ"ס תפלין, הו' הזמנה בלי דבר ואין צרוף לחשב לעולם, עין שם, והביאו מהרי"א: מקרי צרוף תפלין, לכן המיר שם בכ"ס התפלין שיש לו בו כ"סין זה תחת זה, דמטר להניח התפלין למשה ומעלות בפ"ס שהוא למעלה ממנו ע"ש: (f) זמנא. ג"ל דקטן שצר בו תפלין אסור, אבל בדבר המצור בהזמנה לאחר לא מתסר בהזמנה אחרת, ופשוט דאין אדם אסור דבר שאינו שלו. ואם נגב בגד וצעה ממנו כ"ס תפלין, קנאי בשני מעשה ואסור, מ"א: (D) שרי. ובסתם אסור, א"כ לא יפה עושים המשפטיין בשיק של תפלין

באר הגולה

מפש בזמן אחד, אלא ודאי כמו שקתבנו, ואפשר עוד לומר, דאם עשה כ"ס לתפלין ואחר כך צרוף בה מעות ואחר כך צרוף בה תפלין, דאסור למצור בה וזו אסור, כיון דבבבשה שצר בה המעות לא בטלה כפדוש מהתקנה; ואולי דוהו שייב כבטול כפדוש, וצרוף עיניו. ודע עוד דמה שכתב הפנ"א אכרתם בשם הטור דאם עשה הכ"ס לשם תפלין, אפלו נצטרך אחר כך על מנת לפנותו אסור — ה"ן כחודשיו פרק נגמר הדין (והובא כחודשיו ע"פ א"ר ב"ר הירושלמי) סימן טז ע"ש לא סבירא לה כן. ואף על פ"כ אין לכתוב למעשה, דבב"ר הירושלמי צרוף שם נובע מהמב"ן בספר הירושלמי. ותיק של תפלין של יד, עין פרי"מג"ם סימן קנר שמועד לומר דאין עליו שם משמישו קדושה, כי בבית עצמו אין עליו רק שם משמישו קדושה דאין עליו השי"ן. ובק"ק אחר באתי בבמה ראית דאינו כ"כ²⁰¹, וגם הפרי"מג"ם עצמו כתב שם לבטוח על זה וצרוף עיניו, וגם בסימן זה כתב בעצמו באש"ל אכרתם להפך; ועוד, דלא לשתמיט אדם של הפוסקים להשימנו דהאי דינא דרב חסדא דהסודר דזמנא למצור בה וכו' אינו דוקא כשיראי; ועוד, דמקומו הוא מקרא, כב"כ כ"ג ע"ב, דקראי המקרא שמי בריות אחריו בענין זה, ואם"ן לשני דהא בריתא דתנא "צורף אדם תפלין עם מעותיו" אינו כשיראי. ואין לומר כן. והפלי"ט פשט מעות מרובה, דאי לא הכי לתפלין, אפ"ן אדם מוכח לזרוא אסור גם כן. ודא מסתמא בא"ד דקראי קנאי גמ"כ "לא צר אדם תפלין עם מעותיו", כדמשמע פשיטתו הגמרא, עין שם. ודבריק יש לומר דהאסור הוא משום רצועות שעליו שיש בהן הקשר של יד ודלתת רשי"א הוא גוף הקדושה, אבל אם כן איך ימצינו הנמנה ירושף אידך פוסקים דסביר דלא כרשי"י, שמש מנה דהאי דינא דרב חסדא אש"ל יד נמי קנאי: * אסור למצור בה וכו'. עין בתשובת שער אפרים סימן א' שהעלה דגל מה שהראו עורף על מקום הנצרך לתפלין לא מקרי צרוף תפלין, לכן המיר שם בכ"ס התפלין שיש לו בו כ"סין זה תחת זה דמטר להניח התפלין למשה ומעלות בכ"ס שהוא למעלה ממנו, עין שם (כה"ט): * כי האי גונא. עין משנה ברורה. ועין בתשובת משפ"ט ע"ב סימן זה דר"ן שצעה לכתוב סת"מ ה"י גמ"כ לזמנה לזרוא הקדושה, וצרוף מנה, ואסור להשתמש ממנו לחל אם לא התנה מעקרא. ודאי מה בספר משנת אכרתם שהשיג עליו מהא דירושלמי סימן רעד בש"ן וט"ו שם ע"פ חסדא ג"ד ה. עין שם. ובאמת יש לעין הרבה כזה, דבבב"ר שמוע בהמב"ן במלתמות פרק קמא דסנה, אף דהמב"ן עצמו מקל שם, הינו עצמא דאיהו פליג על עקר דין דהזמנה לזרוא הקדושה, מה שאין כן לירושלמי. וקשה"ה יש לזכור, דאפשר דהשם אינו שלא נצעה בכ"ס לשם סת"מ²⁰², והכתובה גופא לא הו' צר בה אדעתא דקביעותא, דאפשר דלא נהקדש רק הדין וצרוף להתחייב ושם נשפך דין ותר' מהצורך על האות, עין שם, ודומיא דמה שקבת שער אפרים ג"ל, וצרוף עיניו. ע"ל יתיר טוב להקנות מתחלה בעת ציטת הדין: * לגוף הקדושה. עין במשנה ברורה כמה שקתבנו "או עבוד עור לרצועות", הוא מהמנהג ירושף שהוכח במגן אברהם, והביאו הצמח צדק והאליה רבה להלכה. אמנם יש לעין קצת פנה, והנהגה הפרי"מג"ם נשאר לבטוח בצרוף עיניו על האי דצמח צדק, לפי דעת רש"י שסבירא לה דמקום הקשר של הדלתת רשי"א הוא קדושה עצמה, נמצא דהעבוד הוא המנהג לזרוא הקדושה. אולם ראיתי בצמח צדק שדמו שם לעין כחושפ"ט שם במגלה כ"ז ע"ב, כי באמת מניט כל הפוסקים חולקין על רש"י, והשל"ח צרוף גמ"כ לקמן בסיומן קור סתם דלא נזוהר, ועוד נראה, דאפשר דאפלו לדעת רש"י והא"י והדלתת"ה הם התלה למשה מסיני, מקל קוקם כל יומן שלא נקשר הרצועה בהקצוה ענין אין שם הזמנה עליה על ידי העבוד, דלא דמי לעבוד של הקלף, דהתם העבוד הוא הקנה שכתבו עליה, ולכן תנן משמעשה העבוד הוא הזמנה, מה שאין כן כאן דהקשר הוא הליכשה על ראשו ועל ידו, הקשירה של הרצועה בהקצוה הוא הזמנה למעשה זו ולא העבוד, דאפלו אחר העבוד ענין אין על העור שום רצועה, ואפלו אחר שפחתה לרצועות ענין אין הרצועה מונעת למעשה עד שיקצוה בהקצוה, דאז היא מונעת לזרוא הקדושה והנהגה הליכשה, שעל ידי זה נהקדש היי"ד (והש"ן) ונהקדש ענין האותיות, וסבירא דזמנא

משנה ברורה

גב כגד (יג) וחתכו ועשה ממנו כ"ס, דאז קניה בשני מעשה ואסור. וקטן שצר בה תפלין כהכ"ס, שהזמננו לקר, גמ"כ זמנא אסור, אבל דבר הנצרך בהזמנה לאחר, כמו שיתבאר, לא מתסר בהזמנת קטן, דקטן של לו מעשה ואין לו מחשבה, אפלו גלו מחשבתם בדבורם: (יד) חר זמנא. אף שהיה רק לפי שעה דהוא צרוף צראי, כיון שהיה בסתמא, מצרפינו המעשה להזמנה. אבל (יד) אם פרש בעת הנהגה דהוא על מנת לפנותו, שרי להשתמש בו חל אחר כך²⁰². ואם עשה הכ"ס לשם תפלין וצר בה תפלין חזא זמנא אפלו (טו) על מנת לפנותו אחר כך, אסור למצור בה זוניי, והוא הדין אם היה כ"ס עשוי, והוסיף בו איזה דבר לצרוף תפלין לזאתו, הו' כמו שצעה הכ"ס לשם תפלין, עד שיטל מה שחדש. ועין בבאור הלכה: (טו) אסור. לעולם, אפלו (טו) לאחר שנתקלקל ואין ראוי עוד לתפלין וצרוף גניזה²⁰³: (טז) זוניי. וכן שאר דבר, אפלו דבר שיש בה קדושה, כל שהוא למשה מתפלין כגון מזונה וכו' כ"סין לב סעיף ח, ולא נקט זוניי רק משום סיפא. ולפי זה אין לתת סודר בכ"ס שהיה מיוחד מתחלה לתפלין לבד; ואף על פ"כ אין למחות גניזה, דכיון דרגילין גניזה הו' לה כאלו התנו מתחלה, וכפ"ל בסעיף קטן יא: (יז) בכל ענין. אפלו (יז) עשה הכ"ס לשם תפלין וגם צר בה (יח) בקביעות, שרי²⁰⁴, כיון דהתנה בעת עשה שיהיה יוכל לשנות כשרוצה, ותאי מהני (ט) להשתמש בהן אפלו בעודן בקדושתן, וכמו שכתב סימן קנר סעיף ח; אף לתשימש מגנה לא מהני תנאי, והוא הדין אם יצעה לכרף איזה דבר כרצועה הקבוע בתפלין שעליו דלא (כ) מהני, משום באי מצוה: (יח) לשם תפלין. הינו הפרשיות של תפלין, והוא הדין עור המעבד להכתוב שם ראש או (כא) של יד, ואף דאין חוקק עליו השי"ן מקל קוקם גוף קדושה מקרי, וכל שכן עור המעבד לספריתורה²⁰⁵ או מוזה: (יט) דבר חל. אבל להורידו מקדושתו, כגון לכתב עליו (כ) מוזה שקדושה קלה מתפלין או (כג) שאר דבריתורה, קטר אפלו על עור שנתעבד לספריתורה, וגם (כד) הו' דבר של חל ואסור לכתבו על קלף המעבד לספריתורה, אם לא שהתנה וכדלקמן: (כ) פי האי גונא. שהוא על ידי מעשה גמור, לאפוקי אם היה רק הזמנה בדבור בעלמא, או (כה) שהיה רק תקון הקלף²⁰⁶ ושרטוטו לשמה²⁰⁷: (כא) לגוף רכו'. לאפוקי הזמנה לתשימיש קדושה, כגון ציטת כ"ס לתפלין או (כו) עבוד עור לרצועות שהוא רק תשימיש קדושה, דמטר לשנותו אפלו לחל. ועין בבאור הלכה שבארנו דשלא במקום הדחק יש להחמיר בעבוד עור לרצועות: (כב) הקדושה. אבל הזמנה לגוף המצוה, כגון ציטת שופר לזכר סכה גר' חננה, (כז) אפלו עשאן לקר לא מתסרי, דהזמנה לאו מלתא היא²⁰⁸, וכדלקמן בסיומן תרלח סעיף א בהג"ה, ומטר להשתמש בהו חל אף בלי תנאי. ועין לעיל בסיומן כא ולקמן בסיומן קנר שיש עור

שער הצייתן

(יג) פרי"מג"ם: (יד) פרי"מג"ם ודו"ה תחיים. ועין אליה רבה, ולכאורה פליג ויש לדחות: (טו) מגן אברהם: (טז) פרי"מג"ם: (יז) (יח) מסעיף ב ומסימן קנר סעיף ח: (יט) מגן אברהם: (כ) שלחן ערוך ה"ר"ו: (כא) פרי"מג"ם, וכן הרב"ת על זה בראיות בבאור הלכה: (כב) פרי"מג"ם: (כג) ממה דרצה העלת שבת להמיר גט משום דיש בו קצת קדושה, דמטר לטלטלו בשבת משום דייכל ללמוד ממנו דינים, ע"ש: (כד) ב"ח ומגן אברהם ואל"ה רבה, דלא כ"ס, ע"ש באל"ה רבה: (כה) עין בבאור הגר"א ובהלכות ספריתורה קמ"א: (כו) אליה רבה וצמח צדק: (כז) מגן אברהם:

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones. Tél (France) : 01.80.91.62.91 Tél (Israël) : +972.77.466.03.32 contact@torah-box.com

הלכות תפלין סימן מב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יז]

אָבֵל אִם פָּרַשׁ בַּעַת הַנְּקָה הָיָה עַל־מִנְתּוֹ, שָׂרִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חַל אַחֲר־קָרְבָּן.⁽²²⁾

22 ולגבי בית שייחדו לבית כנסת לזמן מסוים כגון עד שיעבור הרגל או היריד, כתב לקמן (סי' קנג ס"ק נא) שאין זו הומנה, ומותר אפילו בזמן שייחדוהו לבית כנסת לנהוג בו מנהג של חול.

[משנ"ב ס"ק יט]

לְעוֹלָם, אֶפְלוּ לְאַמֵּר שֶׁנִּתְקַלְקַל רֵאֵין רְאִי עוֹד לְתַפְלִין וְצָרִיךְ גְּזִיזָה.⁽²³⁾

23 כוונתו, שאסור להוריד את הסודר אפילו לקדושה קלה, ויש לגנוזו. וכן לענין ארון קודש שקבוע לעולם ונתוישן ועשו ארון אחר, כתב לקמן (סי' קנד ס"ק לא) שאין להשתמש בארון הראשון לקדושה קלה, אלא יש לגנוזו. ושלא כדעת הט"ז המובא בשער הציון שם (ס"ק כג), שעדיף להוריד חפץ של קדושה חמורה לקדושה קלה מאשר לגנוזו, משום שבגזירה אין קדושה כלל.

ובביאור דעת החולקים על הט"ז, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ד סי' מב), שאף הם מודים שגזירות החפץ חשובה כהורדה בקדושה יותר משימוש בחפץ לקדושה קלה, אלא שמי"מ עדיף לגנוזו משום ששימוש בחפץ לקדושה קלה הוא גנאי לקדושה הראשונה. ובאופן אחר ביאר שם, שאף על פי שגזירה היא הפחתה בקדושה יותר משימוש לקדושה קלה, מי"מ עדיף לגנוזו משום שבאופן דוח עדיין שמו עליו, מה שאין כן כשמורידו לקדושה קלה שמתבטל שמו מעליו.

[משנ"ב ס"ק יז]

וְגַם צָר בָּהּ בְּקִבְעוֹת, שָׂרִי.⁽²⁴⁾

24 וכיס שהזמינו מתחילת עשייתו להניח בו תפילין של רשי" ושל ר"ת, כתב לעיל (סי' לד ס"ק יח) שמותר להניח בו.

[משנ"ב ס"ק יח]

וְכִל־שָׂכָן עוֹר הַמַּעֲבָד לְסִפְרֵי־תוֹרָה.⁽²⁵⁾

25 ומטעם זה כתב לעיל (סי' לב ס"ק כו), שכשמכניס את העורות בסיד לעבדם, נכון שיאמר: 'אני מעבד עורות אלו לשם קדושת ספר תורה, ואני מתנה שלכשארצה אוכל לשנותו לכל דבר'.

[משנ"ב ס"ק כ]

אִוֵּ שְׂקֵהָ רַק תִּקְוֶן הַקֶּלֶף.⁽²⁶⁾

26 וביאר בביה"ל לעיל (סי' לב ס"ח ד"ה בתחלת העבוד), שהכוונה למיחוי הקלף על ידי אבן הנקראת פימ"ס, וכיוצא בזה.

[משנ"ב שם]

וְשָׂרִיטוּטוֹ לְשָׂמָה.⁽²⁷⁾

27 לגבי שירטוט התפילין, כתב בביה"ל לעיל (שם ס"ו ד"ה ויש אומרים) שאין צריך שיעשה לשמה. ורק לגבי שירטוט בספר תורה ובמוזהה כתב הביה"ל שם (ס"ח ד"ה בתחלת העבוד), שיש אחרונים הסוברים שצריך שיעשה לשמה.

ומה שכתב המשנ"ב ששירטוט לשמה אינו אוסר להשתמש בו לחול, כתב הגר"ח קניבסקי (מוזות ביתך סי' רצ שעה"צ ס"ק ג) שיתכן והוא רק בשירטוט של תפילין, אבל שירטוט של מוזהה שהוא הלכה למושה מסויני ורבים מצריכים בו לשמה, הרי הוא נחשב כמעשה האוסר להשתמש בו לדברי חול.

[משנ"ב ס"ק כב]

אֶפְלוּ עֲשֹׂאֵן לְכַף לֹא מַחְסְרִי, דְּהִתְקַנְהָ לְאוֹ מִלְּמָה הִיא.⁽²⁸⁾

28 וכן לגבי אמירת דברים שבקדושה כנגד בית הכסא, כתב השו"ע לקמן (סי' פג ס"ב) שאם הזמינו לבית הכסא ועדיין לא השתמש בו מותר לקרוא כנגדו, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ח) שהזמנה לאו מילתא היא, וכתב בביה"ל שם (ד"ה הזמינו) שאין בכך חילוק בין הזמנה על ידי דיבור לבין הזמנה על ידי מעשה.

[ביה"ל ד"ה תפלין חד זמנא]

וּבְמִקּוֹם אַחַר בְּאֵרְתִי בְּנִקְחָה רְאִיֹת דְּאִינּוּ כֵּן.⁽²⁹⁾

29 ובשעה"צ לקמן (סי' קנד ס"ק ז) כתב, שמלשון הברייתא (מגילה כו, ב) משמע שהשוותה דין תיק של תפילין של יד לדין הרצועות שהן תשמיש קדושה, ומשמע שהבית עצמו נחשב לעצם הקדושה.

[ביה"ל ד"ה ט]

דִּשְׁם אֲנִי שְׁלֹא נִעְשֶׂה כְּכִיּוֹן לְשֵׁם סִימָן.⁽³⁰⁾

30 וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' לב ס"ק ח), שאין צריך לעשות את הדיו לשמה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הלכות תפלין סימן מב מג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כב]

רצין לעיל בסיקון כא ולקמן בסיקון קנד שיש עוד נפקא-מנה בין קדשה למצוה³¹.

31) דהיינו, שלענין גוף המצוה קיימא לן שלאחר שנעשתה מצוה יכול לזרוק, ולענין גוף הקדושה קיימא לן שאף לאחר שבלה צריך לגנוז.

[משנ"ב ס"ק כג]

מיהו אם התחילה³² לכתב על הקלף סת"ם או שאר פתבי הקדש³³, אפלו על הנזר, אסור לכתב אחר-כך עליו דברי-הלל קלפי עלמא, שעה נעשה מעשה של גוף הקדש³⁴, נאפלו תנאי לא מהני ביה³⁵.

32) והתחלה זו, הורה הגרי"ש אלישיב (גנוי הקדש פ"ר הע"ו) שהיא אפילו בכתיבת אות אחת.

33) ולענין המתלמד בכתיבת סת"ם בריו על קלף שעובד לשם סת"ם, הורה הגרי"ש אלישיב והגרי"נ קרליץ (גנוי הקדש שם ס"ד) שאף שאין הקלף טעון גניזה, מ"מ אין להשליכו בביון.

34) ולגבי ספרים מודפסים אם יש בהם קדושה, כתב לעיל (סי' מ ס"ק ד) שהדפסתם היא ככתיבה ויש בהם קדושה, וכן מבואר בשע"צ לקמן (סי' שלד ס"ק לו) שמצילים בשבת מפני הדליקה גם ספרים מודפסים. אך בשעת הדחק כשאין לו במה לכסותם, הביא במשנ"ב לעיל (סי' מ שם) בשם שו"ת חות יאיר (סי' קפד) וסתם דבריו שנטה להקל לשמש בחדר שיש בו ספרים מודפסים (והוא דלא כמבואר בהות יאיר שהקל רק כשהודפסו על ידי נכרים שאינם מתכוונים לקדש את השם), וראה עוד מה שכתבנו לקמן סי' מג ס"ק כה.

ולענין קדושת ספרים שעדיין לא למדו בהם, כתב במכתבי החפץ חיים (מכתב פג) לגבי שיש שעדיין לא למדו בו, שמוותר לקרוע ממנו דפים על מנת לצלמם לצורך הדפסה, מפני שאין ההדפסה נחשבת אלא כהזמנה, וקיימא לן שהזמנה לאו מילתא היא [כמבואר בשו"ע לעיל סי' א ובמשנ"ב ס"ק ו]. וביאר הגרי"נ קרליץ (יקרא דאורייתא עמ' מא), שהחפץ חיים לא התיר אלא לתלוש דפים מהספר, אבל לא התיר ביון בגוף הספר עצמו. ובשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' שעו) כתב, שרק ספרים שבתורה שבעל פה אין מתקדשים כשלא למדו בהם, אבל ספרים של תורה שבכתב יש להקפיד בקדושתם גם קודם שלמדו בהם, מפני שהדפסתם עדיפה מהזמנה.

ולגבי גליונות של ספרים חדשים בכתב יד, כתב במשנ"ב לקמן (סי' שלד ס"ק ו) להקל בקדושתן מפני שנחשב כהתנו עליהן, וכן מטעם שהזמנה לאו מילתא, וכן כשקודח בספרים לצורך כריכתם ונעשים פירורים מדפי הספר ולא מן האותיות, דעת הגרי"ש אלישיב והגרי"נ קניבסקי (גנוי הקדש פ"ח הע"י ו-כ), שאם עדיין לא למדו בספרים אלו מותר להשליכם לאשפה, וגם ההיתר של המשנ"ב בגליונות חדשים אינו אלא בנייר עצמו ולא באותיות. אבל כשהותך גליונות מספרים חדשים שעדיין לא למדו בהם, הורה הגרי"ש אלישיב (שם ס"ו) שאין לזרוקם לאשפה אך אינם טעונים גניזה. ודעת הגרי"נ קרליץ (שם) שאם עוטפם היטב מותר גם לזרוקם לאשפה.

ולהניח על גבי קרקע ספר שעדיין לא למדו בו, דעת הגרי"ש אלישיב והגרי"פ שיינברג (גנוי הקדש שם הע"י יט) שאין לבזותו

בכך, ומ"מ אין צריך להניחו בגובה טפח, ודי לחצוץ ברף. וכן הורה הגרי"נ קרליץ (יקרא דאורייתא עמ' לט) שבשעת הדחק אפשר להניחם בהפסק כל שהוא. אמנם הגרי"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' רמה) הורה להניח את ספריו רק על כסא וכדו'.

ולגבי דפים של מראי מקומות שהם כסימנים בלבד ומי שלא כתבם אינו מבינם, כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' עה) שאין בהם קדושה.

35) ולכתוב שמות שלא בתוך ספרים, כתב הרמ"א (יו"ד סי' רעו סי"ג) שלכתחילה אסור כדי שלא יבואו לידי ביון. וביאר בשו"ת אגרות משה (יו"ד שם סי' קלד) שאין כוונת הרמ"א שבשעת הדחק יש להתיר, שאם כך היה צריך לכתוב בפירוש שבשעת הדחק ולצורך מצוה מותר, אלא ודאי כוונתו שאם עבר וכתב אינו מחוייב לקרצו ולגנוז, אלא יכול לכתחילה להשאירו אצלו ולשומרו שלא יבוא לידי ביון.

[משנ"ב ס"ק כד]

ואם פרש על-מנת לפנותו³⁶.

36) מושמע לכאורה שצריך לפרש בדיבור, וכדברי הפמ"ג (א"א סי' ז) שהובאו בביה"ל (ד"ה צר בה). אמנם, לענין המשתמשים בשק של תפלין לדברי חול, כתב לעיל (סי' יא) שאף על פי שמדינא אסור לעשות כן, מ"מ יש ללמד וכות עליהם, שכיון שרגילים בכך, חשוב הדבר כאילו התנו על כך מתחילה.

[ביה"ל ד"ה לגוף הקדשה]

במקום הדחק יש להקל בכל גווי, פי הגו"ה יחידיה הוא שמחמיר בהזמנה לקצוץ³⁷.

37) ומכך שהקל בשעת הדחק, הורה הגרי"ש אלישיב והגרי"נ קרליץ (גנוי הקדש פ"ו הע"י יח) שרק לגבי להשתמש בהם תשמיש של חול החמיר הביה"ל, אבל להצריכם גניזה אין חיוב כיון שאינו משתמש בהם, אך לא יורקם בביון.

סימן מג

דין איך להתנהג בתפלין בהכנסו לבית הכסא

[משנ"ב ס"ק א]

לקבוקא נקט, נאפלו להשתיין, אף-על-פי שהוא תיזו של אדם, אסור לכנסו¹, וכל-שכן שלא לענף².

1) ומי שחלץ תפיליו כדי להיכנס לבית הכסא, ולאחר שיצא משם חזר ללבוש, כתב לעיל (סי' כה ס"ק מז) שאף אם היה ברעתו לשוב ללבושן מיד, מ"מ צריך לברך, כיון שבבית הכסא אסור לו ללבושן ונדחתה ממנו המצוה.

2) ובטעם הדבר כתב המג"א שם, שבית הכסא לא עדיף מהבית הפנימי של בית המרחץ שאסור להיכנס לשם כשהתפלין בראשו משום שנפיש ומהייה בבית הכסא [כמו שכתב המשנ"ב לקמן סי' מה ס"ק ו]. ורק לענין להשתין בהן הרצרכו לגזירה של שמא יפנה בהן, שללא טעם זה היו מתירים כיון שהוא חייו של אדם. וראה להלן (סי' יט) שכתב שיש חולקים על המג"א, עוד כתב בביה"ל להלן (סי' ד"ה ואוהזן בימינו) בשם האור זרוע, שיש לחלק בין מי שעובר בבית הכסא ובין מי שקובע את עצמו להיות שם, והוסיף שעל פי זה יש לדחות קצת את ראית המג"א ממרחץ.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél (France) : 01.80.91.62.91
Tél (Israël) : +972.77.466.03.32
contact@torah-box.com

הלכות תפלין סימן מב מג

עב באר הגולה

(כג) *מלתא היא (נ"י סוף פ' נגמר הדין): *אזמנה ולא צר בה, או (ט) (כד) *צר בה (כה) ולא אזמנה, ט שם פרכות ושם פגמדות

(כו) *שרי למצר בה *והוי:

מג דין איה להתנהג בתפלין בהפנסו לבית הכסא, וכו ט' סעיפים :

א אסור לנכנס לבית הכסא קבוע (א) להשתין (ב) בתפלין (ג) שבראשו, גזרה שמא יעשה בהם צרכיו. א פרכות כג ב שם ינאם אוהזן (ד) (ה) בידו, מתר להשתין בהם בבית הכסא קבוע: הגה והינו דוקא קשמישתין מלשב

באר היטב

גרוהתנהג, אפלו עשאן לך לא מחסרי ויתר להשתמש בהן חל אפלו בלא תנאי ע"ש: (ט) צר בה. פרוש לפי שעה ולא אזמנה להיות שם לעולם: (כ) שבראשו. ה"ה והזכיר נמי אסור מה"ט, והא דנקט בראשו בא למעט אם אוהזן בידו, ר"י מ"א וצ"ח נ"צ. ובתשובת בית צעק סימן קע סבב דוקא בראשו מפני שהם כגליד אבל בשליד שהם מכסים שרי, ולא גרע מאוהזן בבגדו וכדו ע"ש. והמחבר ד"א הוה חולק עליו והעלה להלכה בין בשליד או שלא ראש אסור לנכנס לב"ה, והסכים עם המ"א ונ"צ וכ"כ בספר צניחא. וצ"ח חוסי המנחות דף לה ע"ב בד"ה אלו תפלין שבראשו וכו' שה"י דאוליג"ש מספק אם צריך לחלוץ תפלין של יד כשכונס לב"ה ע"ש (ועזר בספר אליה רבה פלפול ארץ מה"ח): (כ) בידו. ר"ל בבגדו וכדו נקט לבו כמ"ש בסעיף ה, ט"ו:

באר הגולה

נזקת בהמאור במסקנת סבה ונה לשנוא: והוא הדין לרצועות של תפלין אם בא לשנותן אחר העבוד קדם שזימקום לקציצה הרשות בידו, שאינן נאסרות בהמנה אף על פי שעבדן לשמן, עד כאן לשנוא, וצ"ח שם יותר. אלא אם דבקאור ובידו לה דאין עליה שם הזמנה למצנה פלוגתא שלא קצרה בהקציצה. והכי נמי לדין דסביבא לן דהוה הזמנה לגוף הקדוש, כל זמן שלא קשרה בהקציצה אין שם הזמנה עליה. ומכל מקום שלא במקום הצרף יותר טוב להחמיר בזה לצאת כל התפלות, כי לכאורה סתמא קרייתא שמתמיר בעור המעבד להפתיים לא משמע נסבבא זו, ובמקום הדחק יש להקל בכל גונו, כי הנה"ה יחידה הוא שמתמיר בהמנה לרצועה⁽¹⁾: * מלתא היא. עין במגן אברהם שבעבוד לפסק פתח"ש שחולק על זה. ולפי דברי תנ"ר"א כבאורו שמתמיר היטב שיטת הנה"ה והנפיק"ס פ"ב סק"א זו, וגם הביא שהריש"א ג"ס בן סביבא לה דהמנה לגוף הקדוש מלתא היא, קשה מאד להקל נגד כל הני וכוונתא. שוב מצאתי לאחד מן האחרונים שכתב ג"ס בן דלמעשה יש להחמיר כסבבא הראשונה, וכן בתשובת משכנות יעקב בסימן נה מביע ג"ס בן פלסק שהריש"א וד"א כמגן אברהם. ודע דמה שכתבנו במשנה ברוה"ה מיהו אם התחיל לכתב וכו' ואפלו תנאי לא מהני בזה. בן מנחם מאלה רבה ופיר"מגדים ושארי אחרונים, ובאמת שכן מוכח ג"ס בן מהמגן אברהם להמיעין בו. והחיי"אדם מכל בתנאי גם בזה ולא ידעתי מנא לה: * צר בה. עין כמשנה ברוה"ה כמה שכתבנו: או שצר בה וכו' שהיה אז בדעתו למצר וכו', אף בדפרי"מגדים משמע דבעצרו צר בפרוש על מנת למצר לעולם, השמטתי זה, דכל האחרונים לא הזכירו זה רק כתבו סתמא אדעתא למצר בה תמיד, ועל כלם בהר"ן שהקצתו למעלה כתוב בפרוש דמחשבה ג"ס בן מהני לזה. ועוד אפשר לומר דהפרי"מגדים ג"ס בן מודה לזה, ולא נקט היא לשנא אלא משום דרוצה לסיים שם צר בפרוש על מנת לפנותו מטר אפלו צר כמה וכמה פעמים, כל דלא תפר פיס לתפלין, עין שם, נקט בזה ג"ס בן פרוש, ודחק: * שרי למצר וכו'. עין במשנה ברוה"ה כמה שכתבנו יש אומרים וכו', הוא מרש"י פרכות כג ע"ב ד"ה עם מעותיו וכו', עין שם. וצ"ח בנמוקי"וסף פסקן נגמר הדין שכתב ג"ס בן דל זה קשטל התפלין, אבל כל זמן שהתפלין עליהם אסור, והעיקר ג"ס בן האלה רבה, והגר"ד העתיק דשרי למצר וז"ל עם תפלין יחד, וצ"ח ע"ב בפרכות כג ע"ב, וקצתא שלא וכו' כלל דעת רש"י בזה. ודע, דנראה לי דמה שכתב הנמוקי"וסף אסור הני רק שאין מדרוך הכבוד, וכמו שכתבנו בפנים, אבל לא אסור ממש, דאי לא הכי יתריץ הנקרא הרוקא והכריתא דלא יצר הני עם המעות ממש וכלא אזמנה: ואפשר שזה טעם הנה"ה שהשמטו. וכיור"ד דעה סימן שסו סעיף א, דאם נהגו בו המת אדעתא לפנותו ולא הזכירו מתחלה, מתר לאתר שפגמו: משמע דבעוד שהמת שם אסור להנות בהקבר, והקמרא מדמה אותם שם (בסנהדרין מח) להדרי. ולכאורה צריך עיון על השלחן ערוך בזה, דמה שמטיט דעת הנמוקי"וסף נקט שם השלחן ערוך, אי נמי דמשום ספק נקט שם, עין שם, ודחק, וצ"ח ע"ב: * וז"ל. עין בעת שהתפלין שם, ושם סתם דאסור. ואפשר דאיתא דמלתא נקט שם השלחן ערוך, ואפשר דאיתא דמלתא נקט שם, עין שם, ודחק, וצ"ח ע"ב: * וז"ל. עין בספר ששלום שכתב דהוא הדין דמתר להשתמש בו תשמיש מגנה, ודוקא לאחר שנטלו התפלין משם, והביא ראיה לדבר, עין שם:

שער הציון

(כט) עין שם ופיר"מגדים: (כט) לחס"חמודות ומגן אברהם: (ל) אלה רבה ופיר"מגדים: (לא) מגן אברהם: (לב) מגן אברהם סעיף קטן ה: (לג) אחרונים: (לד) נמוקי"וסף פסקן נגמר הדין: (לה) רש"י פרכות כג ע"ב ד"ה עם: (לו) מגן אברהם ושארי אחרונים המוכאים בפאר היטב ופיר"מגדים בסימן מר, דלא באלה רבה: (לז) ט"ו והגר"א רש"א:

כשהולכין בדרך, אלא הנראה ללמד זכות דאיתן אנשים מסתמא הוי כמתנה בפרוש, וכן בהוהא שקטב רמ"א כאן דקלף המעבד לשם תפלין אסור לכתב עליו דבריהל, ואנו רואין בכל יום שהסופרים כותבים על הקלפים שלהם כתבות וגיטין ושא"ר דבריהרשות, אלא ודאי דמסתמא כשהסופרים מתקנים אותן החלה דעתם להשתמש בהן הו דבר קדשה הו לדבר רשות. ולפי ששיטת דמתר לכתב בט על קלף שעבד לשם ס"ח, וכ"מ בא"ע סימן קכ"ב ברמ"א, ט"ו ע"ז פ"ח וע"ח. ומיהו אם התחיל לכתב על הקלף או על הניר דבר קדשה, אסור לכתב אח"כ עליו דבריהל ולא מהני תנאי. וכל זה בקדשה כגון תפלין וס"ח, אבל לתשמיש קדשה מהני תנאי להשתמש בהן אפלו בעזרן בקדשתן כמ"ש בסימן קנ"ח, ס"ח, אבל לתשמיש מגנה לא מהני כמ"ש ס"י קנא. ומשמירי מגנה כגון צניצת שופר וז"ל:

משנה ברוה"ה

נפקא מנה בין קדשה למצונה⁽¹⁾: (כג) מלתא היא. אף דבסעיף א קומא לן דמתר לשנות השל ראש ולהורידו מקדשתו משמע דהזמנה לאו מלתא היא, אף דשם הוא גוף הקדשה, (כט) שאני התם דעל פל" פנים עושה בהם קדשה קצת, אבל הכא הלא רוצה לעשות בהם דבר חל, ולזה מהני הזמנה בגוף הקדשה. ועין במגן אברהם שביבא דעות החולקין על זה וסבירא להו דאף בגוף הקדשה הזמנה אינה כלום: ואף על פי כן לענין מעשה יש להחמיר כסבבא הראשונה וכמו שכתבנו בבאר הגולה, ועל פל"פנים מהני (כט) תנאי בזה. מיהו אם התחיל⁽²⁾ לכתב על הקלף ס"ח"ס או שאר פתחי הקדש⁽³⁾, אפלו על הניר, אסור לכתב אחר"כ עליו דבריהל לכלי עלמא, שנה עשה מעשה של גוף הקדשה⁽⁴⁾: (ל) ואפלו תנאי לא מהני בזה⁽⁵⁾: (כד) צר בה. פרוש, (לא) לפי שעה: וגם בסתמא, אפלו אם עשה בן פעמים הרבה אף שבכל פעם היה לפי שעה דרך עראי, לא נתקדש על ידי זה: אבל אם צר בה בקביעות, או שצר בה אפלו פעם אחת אף שצר בה אדעתא דקביעותא, דהני שניה או בדעתו (ל) למצר בה תמיד, אפלו לא אזמנה מעקרא ג"ס בן אסור, דהני באזמנה וצר בה. ואם פרש על מנת לפנותו⁽⁶⁾, אפלו צר בה (לג) בזה פעמים וגם אזמנה מעקרא, מתר, כל שלא עשה פיס לשם תפלין, וכג"ל בסעיף קטן יד: (כה) ולא אזמנה. מעולם לשם תפלין: (כו) שרי. יש אומרים דהני דהנסוד לא נתקדש על ידי שצר בה פעם אחת בלי הזמנה, אבל כל זמן שהתפלין שם אין מדרוך הכבוד (לד) להניח יחד שם גם מעות, אלא (לה) הקשרם בקשר בפני עצמם:

א (א) להשתין. מהמגן אברהם בסעיף קטן ט כתב, דמה שכתב המחבר להשתין, לכתובא נקט, דאפלו להשתין, אף על פי שהוא חיוי של אדם, אסור לנכנס⁽¹⁾, וכל"שפן שלא לצורך⁽²⁾: (ב) בתפלין שבראשו. הוא הדין (ג) דבדיוע נמי אסור מהאי טעמא, והא דנקט בראשו, בא למעוטי אם אוהזן בידו: (ג) בידו. רוצה לומר (ד) בבגדו

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones. Tél (France) : 01.80.91.62.91 Tél (Israël) : +972.77.466.03.32 contact@torah-box.com